

REZERVACE BORORO

Nový herní a odpočinkový areál pro děti i dospělé v Zoo Praha



ZÁMĚR

Od neděle 27. července bude v pražské zoo otevřena nová a velmi netradiční expozice v prostorách bývalého Pavilonu velkých savců – Rezervace Bororo.

„Podle koncepce rozvoje Zoo Praha se má starý Pavilon velkých savců přeměnit na velkoryse pojatou expozici Amazonie. Přednost před jejím budováním má však protipovodňová ochrana zoologické zahrady a nový pavilon goril,“ uvádí Miroslav Bobek, ředitel Zoo Praha. „Rozhodli jsme se proto chátrající starý sloninec, který stojí v samém srdci zoo, využít na příští leta jako prostor pro odpočinek dospělých a zábavu dětí. Věřím, že "stromová vesnice" bude pro návštěvníky mimořádně atraktivní.“

Koncepčním záměrem Rezervace Bororo bylo přiblížit dětem atmosféru života obyvatel pralesa, stromových domů a pomocí stylizace vytvořit dojem fantastické jihoamerické vesnice.

Nejvýraznějším prvkem a hlavní atrakcí je víceúrovňová dětská prolézačka, která se netradičním zpracováním a užitím motivů indiánské domorodé vesnice vymyká běžnému ztvárnění obdobných staveb. Jedná se o obrovský herní systém, sestavený z mnoha drobných domečků, které jsou vzájemně propojeny žebříky, schůdky, stupátky a provazy. Každá jednotlivá úroveň herního komplexu je nositelkou speciální atmosféry, barevnosti a doplňkových prvků. Tvůrci návrhu jsou mladí výtvarníci Jakub Nepraš a Matěj Hájek.



„Bororo od autorské dvojice Nepraš a Hájek oslnilo svou koncepcí a výjimečným zpracováním. To, jak následně probíhala realizace nápadu, s jakým nasazením a invenčním přístupem jejich tým přicházel, bylo fascinující,“ popisuje Jiří Malina, vedoucí projektu stavby Rezervace Bororo a náměstek Zoo Praha. „Kromě zpracování výtvarné a obsahové stránky bylo naprosto zásadní zajistit bezpečnost všech prvků a sestavit celý areál tak, aby byl atraktivní pro návštěvníky všech věkových kategorií.“

Součástí nově vybudovaného prostoru je i kavárna Amazonie a působivý amfiteátr pro prezentaci tréninku zvířat. V přilehlých prostorách Rezervace Bororo naleznou návštěvníci Terárium s plazy a venkovní expozici mravenečků velkých.

Rezervace Bororo je dočasnou stavbou v prostorách starého slonince. „Až dojde na budování Amazonie, přesune se Rezervace Bororo do prostoru za Rozhlednou Obora do horní části areálu,“ uzavírá Miroslav Bobek.



VÝTVARNÉ POJETÍ

„Jihoamerické pralesy skýtají – kromě nesmírné různorodosti živočichů a rostlin – také tajemství zahalená výrazným duchovním životem, šamanismem. Traduje se plno nevysvětlitelných záhad a legend. Cílem výtvarného uchopení Rezervace Bororo je navození atmosféry indiánské vesnice v korunách stromů a probuzení fantazie u dětí i dospělých,“ vysvětluje Jakub Nepraš.

Mírně surreální pojetí celého komplexu přináší specifický a zapamatovatelný zážitek. Návštěvníky jistě zaujmou repliky různých indiánských artefaktů, zavěšené fetiše, masky či předměty běžné potřeby domorodců.



Domky rezervace zdobí speciální umělecké malby, kresby a vrypy na stěnách a kůlech, které znázorňují rituály vesničanů a jejich spirituality. Nechybí ani rostlinné a živočišné motivy (inspirace rostlinami a zvířaty z pralesa), ornamentey v podhledech střech, dva velké bojové štíty, ale i interaktivní předměty typu obřího počítadla s ovocem, kolo štěstí s ohroženými druhy zvířat Amazonie, atd.

Vystavené předměty jsou vyrobeny převážně ze dřeva, klacíků a jiných přírodních materiálů. Doplněny o malby, vrypy, peří, atd. Některé z nich karikují předměty ze současnosti, parodují a vysmívají se současné době a způsobu života.

Obvodové stěny areálu zdobí výtvarné práce dětí a školních kolektivů, které se zapojily do soutěže s názvem Amazonie. Jejím cílem bylo výtvarně ztvárnit území v povodí největší řeky světa Amazonky a především zvířata, která zde žijí.



LEGENDA O BORORU

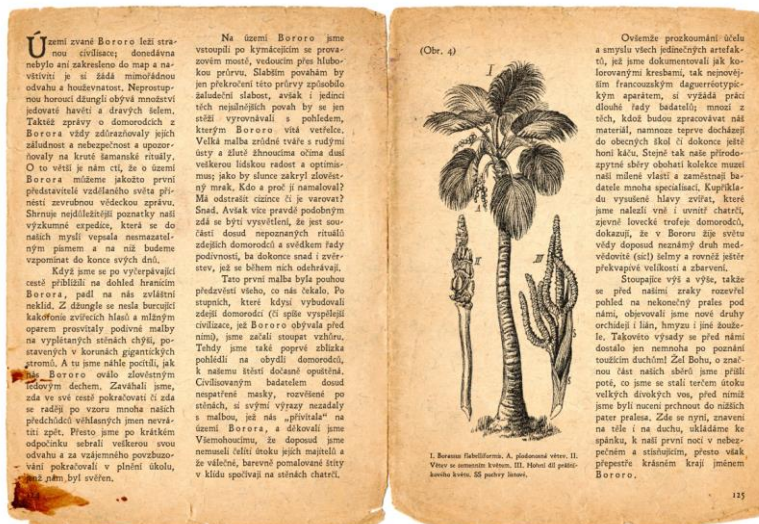
Pražské zoo se podařilo získat několik zažloutlých stran dokumentu, v němž je sepsána zpráva o jedinečné české výpravě. Vzhledem k jejímu významu ji zoo zveřejnila v novém areálu v plném znění. Ve staré krabici, ve které byly tyto dva zažloutlé a rozpadající se listy tiskárenského obtahu doručeny, byl zároveň i vzácný, i když neúplný výtisk časopisu ŽIVA, který vycházel od roku 1853 za pomoci Matice české při Muzeu Království českého v Praze nákladem E. Grégra a později nákladem J. Otty v Praze. Číslo 5 z roku 1891 obsahovalo úvodník *Dnešní stav zoografie české* od profesora zoologie na Karlově univerzitě Františka Vejdovského a dodnes inspirující stať *Evoluce a boj o život* fyziologa Františka Mareše. Úplný výtisk, který se dochoval péčí knihovníků v trezorech Národní knihovny, ovšem stať o Bororu neobsahuje. Ani informaci, kdo by mohl být jejím autorem. Jaká je spojitost mezi těmito dokumenty, zůstává záhadou.

Území zvané Bororo leží stranou civilizace; donedávna nebylo ani zakresleno do map a navštívit je si žádá mimořádnou odvahu a houževnatost. Neprostupnou horoucí džungli obývá množství jedovaté havěti a dravých šelem. Taktéž zprávy o domorodcích z Borora vždy zdůrazňovaly jejich záludnost a nebezpečnost a upozorňovaly na kruté šamanské rituály. O to větší je nám ctí, že o území Borora můžeme jakožto první představitelé vzdělaného světa přinést zevrubnou vědeckou zprávu. Shrnuje nejdůležitější poznatky naší výzkumné expedice, která se do našich myslí vepsala nesmazatelným písmem a na níž budeme vzpomínat do konce svých dnů.

Když jsme se po vyčerpávající cestě přiblížili na dohled hranicím Borora, padl na nás zvláštní neklid. Z džungle se nesla burčující kakofonie zvířecích hlasů a mlžným oparem prosvítaly podivné malby na vyplétaných stěnách chýší, postavených v korunách gigantických stromů. A tu jsme náhle pocítili, jak nás Bororo oválo zlověstným ledovým dechem. Zaváhali jsme, zda ve své cestě pokračovat či zda se raději po vzoru mnoha našich předchůdců věhlasných jmen nevrátit zpět. Přesto jsme po krátkém odpočinku sebrali veškerou svou odvahu a za vzájemného povzbuzování pokračovali v plnění úkolu, jenž nám byl svěřen.

Na území Bororo jsme vstoupili po kymácejícím se provazovém mostě, vedoucím přes hlubokou průrvu. Slabším povahám by jen překročení této průrvy způsobilo žaludeční slabost, avšak i jedinci těch nejsilnějších povah by se jen stěží vyrovnávali s pohledem, kterým Bororo vítá vetřelce. Velká malba zrudné tváře s rudými ústy a žlutě žhnoucím očima dusí veškerou lidskou radost a optimismus; jako by slunce zakryl zlověstný

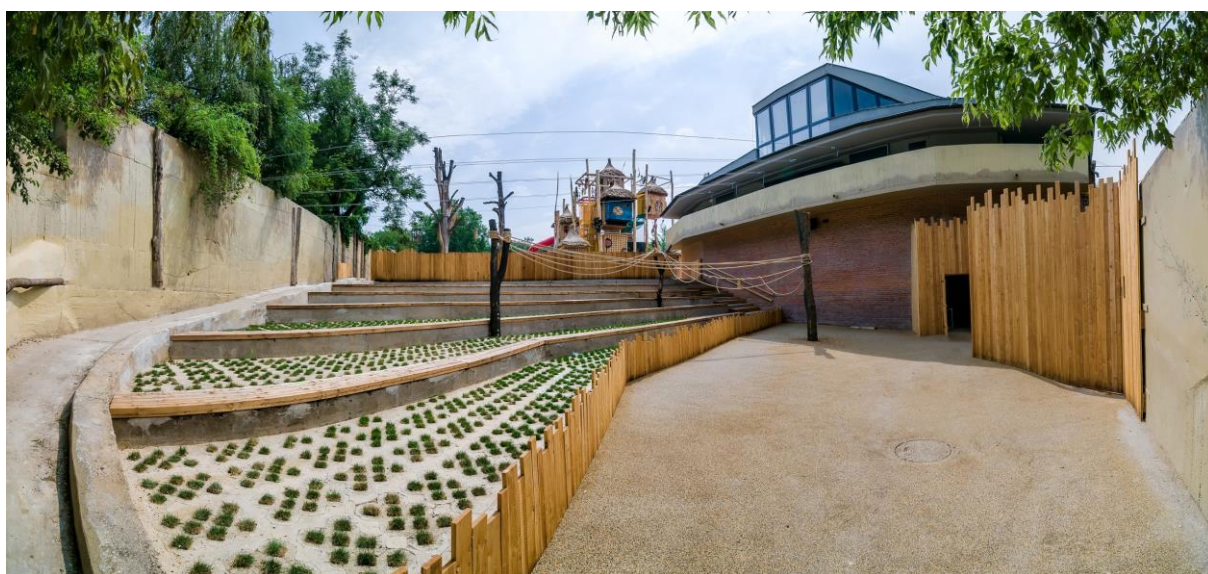
mrak. Kdo a proč ji namaloval? Má odstrašit cizince či je varovat? Snad. Avšak více pravdě podobným zdá se být vysvětlení, že jest součástí dosud nepoznaných rituálů zdejších domorodců a svědkem řady podivností, ba dokonce snad i zvěrstev, jež se během nich odehrávají.



Tato první malba byla pouhou předzvěstí všeho, co nás čekalo. Po stupních, které kdysi vybudovali zdejší domorodci (či spíše vyspělejší civilizace, jež Bororo obývala před nimi), jsme začali stoupat vzhůru. Tehdy jsme také poprvé zblízka pohlédli na obydlí domorodců, k našemu štěstí dočasně opuštěná. Civilizovaným badatelem dosud nespátřené masky rozvěšené po stěnách si svými výrazy nezadaly s malbou, jež nás „přivítala“ na území Borora, a děkovali jsme Všemohoucímu, že doposud jsme nemuseli čelit útoku jejich majitelů a že válečné, barevně pomalované štíty taktéž v klidu spočívají na stěnách chatrčí.

Ovšemže prozkoumání účelu a smyslu všech jedinečných artefaktů, jež jsme dokumentovali jak kolorovanými kresbami, tak fotografickým aparátem, si vyžádá práci dlouhé řady badatelů; mnozí z těch, kdož budou zpracovávat náš materiál, namnoze teprve docházejí do obecných škol či dokonce ještě honí káču. Stejně tak naše přírodopysné sběry obohatí kolekce muzeí naší milené vlasti a zaměstnají badatele mnoha specializací. Kupříkladu vysušené hlavy zvířat, které jsme našli vně i uvnitř chatrčí, zjevně lovecké trofeje domorodců, dokazují, že v Bororu žije světu vědy doposud neznámý druh medvědovité (sic!) šelmy a rovněž ještěř překvapivé velikosti a zbarvení.

Stoupající výš a výše, takže se před našimi zraky rozevřel pohled na nekonečný prales pod námi, objevovali jsme nové druhy orchidejí i lián, hmyzu i jiné žoužele. Takovéto výsady se před námi dostalo jen nemnoha po poznání toužícím duchům! Žel Bohu, o značnou část našich sběrů jsme přišli poté, co jsme se stali terčem útoku velkých divokých vos, před nimiž jsme byli nuceni prchnout do nižších pater pralesa. Zde se nyní, znavení na těle i na duchu, ukládáme ke spánku, k naší první noci v nebezpečném a stísnujícím, přesto však přepěstře krásném kraji jménem Bororo.



AMFITEÁTR

V areálu Bororo vznikl i speciální prostor pro ukázky cvičení se zvířaty. Pro hlavní sezónu jsou zde plánována dvě představení denně, a to vždy od 10.30 a 14.30 hodin. V každém představení se objeví alespoň čtyři druhy zvířat, z toho minimálně dva tzv. velkého rozsahu, tedy s pohybem na velkém prostoru, ideálně i nad diváky (káňata, nosáli), nebo po velké ploše scény (lama, prasátko, liška, později dikobraz). Program bude zajišťován se 14 zvířaty devíti druhů.

EXPOZICE MRAVENEČNÍKŮ VELKÝCH

V sousedství Rezervace Bororo budou moci návštěvníci Zoo Praha obdivovat nový pár mravenečníků velkých (*Myrmecophaga tridactyla*), kteří před několika týdny přicestovali do Prahy ze Španělska a Polska.



Vzezření

Podivně přivrbený a zčásti schovaný v dlouhé srsti, s mohutným ocasem a silnými drápy, kterými dokáže být velmi nebezpečný i člověku, a především s mimořádně protáhlou hlavou, na níž má malá očka a uši – to je mravenečník velký, jeden z nejpodivnějších živočichů naší planety.

Způsob života

Mravenečník je samotář. Mnoho času věnuje hledání potravy. Jakmile vyčenechá hnízdo mravenců nebo všekazů, rozhrábne půdu či hromadu silnými drápy na předních nohou a poté je vybírá tak, že rychle kmitá dlouhým jazykem a nalepuje hmyz na lepkavý povrch, načež ho doslova nasaje do hltanu. Denně spotřebuje zhruba 30 000 kusů hmyzu. Při jejich hledání musí denně urazit mnoho kilometrů a neodradí ho ani větší vodní plochy, protože výborně plave. Pokud nehledá hmyz, odpočívá nebo spí. V ohrožení se mravenečník dovede účinně bránit – vztyčí se na zadní a odráží útočnicka údery předními tlapami, používá přitom drápy jako ostré dýky. Samice pečuje o jediného potomka sama. Mládě se po narození vyšplhá na matčin hřbet, na kterém se vozí až rok.

Chov v Zoo Praha

První mravenečníci zde byli chováni již od začátku 50. let, nikdy se ale nerozmnožovali. Před pár týdny přicestoval do Prahy po mnohaleté pauze nový pár – varšavská samice Ella a samec Hannibal z Madridu. Oba by se měli stát základem novodobého pražského chovu.



REALIZAČNÍ TÝM

ZOO PRAHA:

Miroslav Bobek, Jiří Malina, Jiří Kotek, Richard Kyselý, Pavel Murárik, Štěpán Kotrba, Martin Smrček, František Šusta, Vít Lukáš, Pavel Brandl, Vít Kahle



AUTOŘI NÁVRHU:

Jakub Nepraš

Jakub Nepraš je absolventem pražské AVU, ateliéru nových médií Michaela Bielického. Vizuální umělec, který vystavuje od roku 1992, účastnil se více než 70 skupinových mezinárodních výstav, festivalů a světových uměleckých veletrhů. Jeho práce odráží stěžejní změny ve společnosti a technologiích a z nich plynoucí odcizování ve vztahu k lidem i přírodě. Ve své tvorbě se snaží o znovunalezení původního a čistšího způsobu života v současné společnosti a technologiím navrací přírodní podoby. Pracuje s vědeckými a filozofickými znalostmi, stejně tak jako s vlastními zkušenostmi, pocity a intuicí. Je držitelem několika mezinárodních ocenění, z nichž k nejvýznamnějším patří Essl Award a Arte Fiera Bologna. <http://jakubnepras.com>

Matěj Hájek

Sochař Matěj Hájek je progresivním, etablovaným autorem. Jeho tvůrčí záběr začíná u klasických forem, překlenuje hranice architektonických disciplín a završuje se v krajinné tvorbě. V letech 2012 a 2013 byl jedním z tvůrců a organizátorů sochařsko-architektonických dílen v jihočeských Vodňanech.

Za tyto práce byl pak oceněn spolu s kolektivem architektů RE: Vodňany 2012 cenou GRAND PRIX ARCHITEKTŮ 2013. Alter ego Matěje Hájka Otto Horsi je zakládajícím členem diverzně-umělecké skupiny Ztohoven. www.matejhajek.com

PROJEKTANTI:

Projektant / architekt areálu včetně herních prvků: Tereza Kučerová, MOLO Architekti s.r.o.

Projektant kavárny: Radim Karásek a Pavel Bednařík

SLAVNOSTNÍ OTEVŘENÍ REZERVACE BORORO

Neděle 27. července 2014 v 11 hodin

Hlavní body programu:

- 11.00 Uvítání prvních návštěvníků
Indiánské hudební vystoupení a cestovatelské a etnografické povídání o Amazonii
Slavnostní přestřižení pásky
- 12.00 První cvičení se zvířaty v Amfiteátru
- 13.30 Představení mravenečnicků velkých
- 14.30 Ukázka tréninku zvířat v Amfiteátru s dalšími zvířaty

Hosté:

- primátor hl. m. Prahy Tomáš Hudeček
- autoři projektu Rezervace Bororo Jakub Nepraš, Matěj Hájek
- Vnuk slavného českého cestovatele A. V. Friče, Rodolf Ferreira Frič a Yvonne Fričová, cestovatel Mníslav Zelený



POPISKY A AUTOŘI POUŽITÝCH FOTOGRAFIÍ

01: Zoo Praha otevírá v neděli 27. července nový herní a odpočinkový areál s názvem Rezervace Bororo. Foto: Petr Hamerník, Zoo Praha

02 vlevo, uprostřed, vpravo: Nejvýraznějším prvkem a hlavní atrakcí je netradiční herní komplex pro děti od 6 let s mnoha motivy z indiánské pralesní vesnice. Foto: Petr Hamerník, Zoo Praha

02 dole: V herním prvku naleznou děti i dospělí repliky domorodých artefaktů, fetišů či předměty denní potřeby. Návrh: Matěj Hájek a Jakub Nepraš

03 nahoře: Herní komplex doplňují hrací dřevěné prvky jako například kolo štěstí s ohroženými druhy zvířat Amazonie. Foto: Petr Hamerník, Zoo Praha

03 dole: Kresby dětí, které se zapojily do soutěže s názvem Amazonie.

04: Dochovaná zpráva o jedinečné české výpravě do kraje jménem Bororo. Autor: neznámý

05: Součástí areálu je i kavárna a Amfiteátr pro představení se zvířaty. Foto: Petr Hamerník, Zoo Praha

06 nahoře: V sousedství Rezervace Bororo bude možné pozorovat mravenečnický velké. Foto: Miroslav Bobek, Zoo Praha

06 dole: Nový pražský pár mravenečnicků sestává ze samice Elly z Varšavy a samce Hannibala z Madridu. Foto: Vít Lukáš, Zoo Praha

07 a 08: Rezervace Bororo umožní dětem i dospělým popustit uzdu fantazie a vydat se tajuplného světa indiánů. Foto: Miroslav Bobek, Zoo Praha